

איסור הנאה ממתי

[א]

מתי עכו"ם

וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מִדְּבַר צֶן בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשֶׁב הָעָם בְּקֶדֶשׁ וַתָּמַת שָׁם מֶרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם: (במדבר פרק כ, א)

(עבודה זרה דף כט עמוד ב) ומת גופיה מנלן אתיא שם שם מעגלה ערופה כתיב הכא (במדבר כ) ותמת שם מרים וכתוב התם (דברים כא) וערפו שם את העגלה בנחל מה להלן אסור בהנאה אף כאן נמי אסור בהנאה והתם מנלן אמרי דבי רבי ינאי כפרה כתיב בה כקדשים.

נחלקו הראשונים האם מתי עכו"ם אסורים בהנאה, שורש השאלה היא שהיות והמקור הוא ממרים, י"ל שאין בו אלא חידושו, מת ישראל אין מת עכו"ם לא. הבית יוסף (יורה דעה סימן שמט) מביא בשם הרשב"א בתשובה (ח"א סי' שסה) דלא שנא בין מת גוי למת ישראל.

אבל אין זה דעת הרשב"א והתוס' למסכת ב"ק, (טב - י, א) דהנה הראשונים מקשים למה לי קרא "שור" ולא אדם, שאדם שנפל לבור ומת פטורים מלשלם, תיפק"ל מזהמת יהיה לו, דדרשינן מי שהמת שלו יצא שור פסולי המוקדשין שאינו שלו, דאסור להאכילו לכלבים, ואדם מת נמי אסור בהנאה. ות"ל הרשב"א והתוס' דאצטריך שור ולא אדם לאיפטורי נכרי הקנוי לישראל, שמותר בהנאה דלא ילפינן ממרים אלא בן ברית כמותה.

שיטת הרמב"ם

כתב הרמב"ם (הלכות אבל פרק יד הלכה כא) המת אסור בהנאה כולו, חוץ משערו שהוא מותר בהנאה מפני שאינו גופו, וכן ארונו וכל תכריכיו אסורין בהנאה, אבל כלים המוכנים לתכריך לא נאסרו בהנאה, אפילו ארג בגד למת לא נאסר עד שיגיע במטה הנקברת עמו, שאין ההזמנה אוסרת. וכתב עליו הרדב"ז וז"ל פרק אין מעמידין, וילפינן לה ממרים דכתיב ותמת שם מרים ותקבר שם, ויש מי שלמד דוקא מת ישראל דומיא דמרים אבל מתי עכו"ם מותרים בהנאה ורבינו לא חילק. היינו דמסתימת לשון הר"מ משמע שאינו מחלק בין עכו"ם לישראל, וגם מת עכו"ם אסור בהנאה.

פסק השו"ע

השולחן ערוך (יורה דעה סימן שמט) פסק שמת, בין עובד כוכבים בין ישראל, תכריכיו אסורים בהנאה. ודוקא שהזמינם לצרכו ונתנם עליו, אבל בהזמנה לבד, אפילו עשאם לצרכו לאחר שמת, לא נאסרו, דהזמנה לאו מלתא. וכן אם נתנם עליו ולא הזמינם לכך בתחלה, עדיין לא נאסרו. הרי שהמחבר פסק כשיטת תשובת הרשב"א. אבל עי' בבהגר"א שחולק עפ"י תוס' ורשב"א, ועי"ש עוד שמוכיח כדברי התוס' מדוד המלך שקידש מיכל בת שאול במאה ערלות פלישתים, (סנהדרין יט, ב) שמע מינה דלאו איסורי הנאה נינהו. אבל עי' בשו"ת שאילת יעב"ץ (חלק א סימן מא) שדוחה הראיה דאיכא לאוקמה בבשר הפורש מן החי, שאינו אסור בהנאה, וכמו כן אינו מטמא, וכ"ש ערלות דלית בהו אפי' טומאת אבר מן החי אלא עור גרידא הוא דלא טמא ולא נאסר בהנאה. ואף אבר הפורש מן

החי אף על פי שטמא אינו אסור בהנאה, דלא מצינו איסור הנאה זה אלא במת. ואף על גב דכתיב ויך מהם מאתים איש ויכרות את ערלותיהם, שמא לא הרג אותם מתחלה, אלא הכם שוק על ירך והפילם וחתך ערלותיהם קודם שמתו דשרו בהנאה. ודכוותה איתא בגמ' דנזיר גבי שמשון דכתיב ביה ויך אלף איש ולא נטמא בהם. וכתב שבמקום אחר כתב דאפשר כך ה' מעשה דפנחס בזמרי.

להשתכר במכירת מומיא

ועי' משנה למלך (הלכות אבל פרק יד) שמסתפק האם מותר להשתכר במכירת מומי"א, שורש ספיקו הוא דהא קי"ל דמת אסור בהנאה משום דאתיא שם שם מעגלה ערופה, והיא הלכה פסוקה כתובה כל הפוסקים ז"ל, ובכל איסורי הנאה המכירה היא אסורה מדין תורה, דהא איצטריך הכתוב להתיר נבלה בהנאה ואמר לגר תתננה או מכור אלמא דאיסורי הנאה אסור למוכרם דבר תורה.

[ועי"ש שמפלפל האם דבר שנפסל מאכילה מותר בהנאה, אבל כתב שאינו נוגע למת דכמו שחייב על בשר בחלב אפילו שלא כדרך הנאה משום דלא כתיב לשון אכילה, וכמ"ש הרמב"ם (בפ' י"ד מהל' מאכלות אסורות הלכה ו') הכא נמי גבי מת לא נאמר איסורו בלשון אכילה אלא הנאה הוא דאיתסר בה דומיא דקדשים].

אבל כתב המל"מ דיש להסתפק דכיון דאיסור זה דהנאת המת מג"ש דמרים ילפינן לה דכתיב ותמת שם ואתיא שם שם מעגלה ערופה, אפשר שדין זה לא נאמר אלא בישראל דומיא דמרים, אבל בעכו"ם לא, ומת עכו"ם אינו אסור בהנאה, וא"כ חזרנו למה שכתבנו בתחלת הדברים דמלבד דרובא דעלמא עכו"ם, נינהו ואית לן למיזל בתר רובא הכא בנדון זה ליכא לספוקי כלל דילמא ישראל הוא, שהרי כבר כתבנו דבמקומות אלו שנעשית המומי"א לא עבר שם רגל ישראל.

המל"מ מאריך להביא שיטות האוסרים מת עכו"ם בהנאה, ועי"ש שמביא מהשיטמ"ק (כתובות ס,א) שכתב בשם הרא"ה דמת אסור בהנאה אחד מת עכו"ם ואחד מת ישראל. ובשיטת הרמב"ן מביא שיש סתירות שהרשב"א (שו"ת סי' שסד) הביא בשמו שאסור אבל המ"מ הביא בשמו שהישראל שמת בשרו אסור אף בהנאה מן התורה ע"כ, משמע דדוקא ישראל אבל עכו"ם לא אסור. וכן כתב החינוך בשם הרמב"ן דבשר ישראל מת אסור, (ולא של עכו"ם) וזה סותר למה שכתבנו למעלה דלדעת הרמב"ן אף מת עכו"ם אסור בהנאה. עוד הביא שבחזונו בפ' אף על פי כתב וז"ל ומיהו בעכו"ם איני יודע בו איסור דהא ממרים גמרינן וצ"ע ע"כ. ומסיק שכנראה שהרמב"ן ספוקי מספקא ליה מלתא אם מת עכו"ם אסור בהנאה.

שיטת הרמב"ם

ועי"ש שהקשה ממ"ש הר"מ (פ"ה מהל' ערכין הלכה י"ז) וכן האומר ראש עבד זה או לב חמור זה הקדש למזבח או שאמר ראשי הקדש למזבח אינו חייב אלא בדמי ראשו ורואין כמה ישוה אותו אבר אילו היה נמכר ויביא בדמיו קרבן. והשיג עליו הראב"ד ז"ל מה ישוה ראש אדם כאשר יוסר ראשו ואפי' לכלבים אינו ראוי שהרי איסור הנאה הוא ע"כ. ותי' הכס"מ דהכא בעבד שלא קבל עליו מצות עסקינן דכתיב הוא ואינו אסור בהנאה אלא ישראל דומיא דמרים ע"כ, ותמה עליו המל"מ איך יחס לרבינו דין זה מאחר שכתבנו דרוב הראשונים ס"ל דאף מת עכו"ם אסור בהנאה, ואיהו פסק כן להלכה פסוקה בשלחנו.

ורצה ליישב עפ"י מש"כ הר"מ (בפ"ב מהלכות מ"א הלכה ג') שהאוכל מבשר האדם או מחלבו בין מן החי בין מן המת אינו לוקה ע"כ, ולכאורה היה נראה דס"ל דהעכו"ם מותר בהנאה מדאיצטריך לומר דמן המת נמי אסור בשר האדם, דאי גם עכו"ם מת אסור בהנאה תיפוק לי דאסור בהנאה דבר תורה. ולפי זה הוה ניחא דברי הכס"מ שאליבא דהר"מ אמר דבריו, וס"ל דלרבינו העכו"ם מותר בהנאה. אלא דבשלחנו פסק כדברי האוסרים כי רבים הם.

אבל זה דלא כדברי הרדב"ז שמדייק שיטת הר"מ שחת עכו"ם אסור. ועי' במל"מ שדוחה הראיה.

ואח"כ מביא דברי ספר יראים סימן ש"י שכתב אסור הכתוב מת ישראל בהנאה כו' ע"כ. משמע דס"ל דמת עכו"ם מותר בהנאה. והביא גם דברי התוס' למסכת ב"ק. בסוף דבריו כתב ששוב זיכני ה' וראיתי שדין זה מבואר בירושלמי דשבת עלה דמתני' דכזית מן המת, דקא אמרי בפירוש דבשר עכו"ם מת מותר בהנאה. ולפי זה תמה על הרשב"א והריטב"א והרא"ה שכתבנו למעלה משמם דס"ל דבשר העכו"ם אסור בהנאה איך לא השגיחו בדברי הירושלמי הללו.

להתרפאות ממומיא

הרדב"ז (בשו"ת חלק ג סימן תקמח) נשאל על מה סמכו העולם להתרפאות בבשר המת הנקרא מומ"א, ושלא במקום סכנה, ובדרך הנאתו, ולא עוד אלא שמסתחרין בו ונושאים ונותנים בו, והוא מאיסורי הנאה דקיל"ן דבשר המת אסור בהנאה דכתיב ותמת שם מרים. ענה הרדב"ז איסור אכילה לא הוצרכה לשאול דודאי מותר באכילה, שהרי נשתנה צורתו וחזר להיות עפר בעלמא, וכ"ש ע"י סמים שהרי המומי"א היא בשר החנוטין שחונטין אותם בכמה מיני סמים כדי להעמיד צורתו וגופו, וחזר להיות כעין זפת ואין בו איסור אכילה, כאשר כתבתי על ענין המוס"ק והתריא"ק. אבל לענין איסור הנאה ודאי לא סגי האי טעמא להתיר הנאתו דהא חמץ שחרכו לאחר זמן איסורו איסור הנאה ליהנות בפחמין שלו כדאיתא בפ' כל שעה. ותו דקיל"ן כל הנקברים אפרן אסור בהנאה.

שלא כדרך הנאה

ולפיכך נ"ל שסמכו להתרפאות בו אפי' שלא במקום סכנה מפני שהוא שלא כדרך הנאתו ולא מבעיא לעשות ממנו תחבושת דודאי הוי שלא כדרך הנאתו, אלא אפילו לאוכלו או לשתותו הוי שלא כדרך הנאתו, שהרי סמים מעורבין בו ואדרבה אין נהנה מהבשר עצמו מפני הבשר אלא מפני הסמים אשר עמו, תדע שהרי בשר שאר המתים שאינם חנוטין אינם מועילין כלל. וגדולה מזו אמרינן בגמ' מר בר רב אשי אשכחיה לרבינא דקא שייף לברתיה בגוהרקי דערלה, א"ל אימור דאמרי רבנן בשעת סכנה שלא בשעת הסכנה מי אמור, א"ל אשתא צמירתי כשעת הסכנה דמיא. ואיכא דאמרי ה"ק ליה מידי דרך הנאתן קא עבידנא, ופירשו שלא כדרך הנאתן שהרי פסולת הזתים מעורב בשמן והוי שלא כדרך הנאתו, והשתא ומה אם מפני שהפסולת מעורב בשמן הוי שלא כדרך הנאתו, כ"ש הכא שסמים מעורבים עם בשר המת ואדרבה הסמים עיקר כמו שכתבתי. וקיל"ן דכל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם אלא כדרך הנאתו, חוץ מכלאי הכרם ובשר בחלב שלוקין עליהם שלא כדרך הנאתו משום דלא כתיב בה אכילה, הילכך אין מתרפאין מהם כלל אלא במקום סכנה.

[וזה דלא כדברי המל"מ, שרצה לאסור אפילו שלא כדרך, כמו בכלאי הכרם ובשר בחלב, משום דלא כתיב לשון אכילה.]

ממשיך הרדב"ז שזה הטעם אינו מספיק למה שנושאים ונותנים בה כיון דאסור בהנאה, וצ"ל שאין אסור בהנאה אלא מתי ישראל, שכן ראיתי בתוס' פ"ק דב"ק, וטעמא משום דילפינן מ"ותמת שם מרים". הרדב"ז מוכיח כדבריו "דאי לא תימא הכי בית הקברות של עכו"ם ג"כ יהיו אסורין בהנאה, ולא יהיו מרעין בהם בהמות וכיוצא" בזה לא מצינו. עוד הביא ראייה שהרי כתיב "אשר בשר חמורים בשרם". הא למדת דמותר להתרפאות במומיא אפילו בדרך אכילה, אפילו בחולי שאין בו סכנה, ומותר לישא וליתן בו לעשות בו סחורה ומותר ליהנות בקברי העכו"ם ובתכריכיו.

השתלה ממת

ועי' בשו"ת אגרות משה (יורה דעה חלק א סימן רכט) שנשאל בענין הדבקת אבר ובשר ועצם דמת בחי, האם אסור מדין איסורי הנאה דמת, במת ישראל ובמת עכו"ם. עי"ש שמאריך ומסיק להתיר שרובא דרובא של עכו"ם הם, ושל עכו"ם מסתבר שיש להורות לצורך גדול כלרפואה כהמתירין בהנאה, אף שהמחבר בסימן שמ"ט כתב דגם מת עכו"ם אסור בהנאה. אבל הש"ך בספרו נה"כ שם שהביא שיטת התוס' ב"ק דף י' דכתבו דשור ולא אדם צריך למעט עכו"ם ועבד הקנוי לישראל דשרו בהנאה, וכן מהמ"מ פ"ב ממ"א ה"ג בשם הרמב"ן דדוקא מת ישראל אסור בהנאה, משמע שסובר כן להלכה. והגר"א בסק"א הביא שגם הרשב"א עצמו סובר כן בג' מקומות בב"ק בדף ט' שתירץ נמי כתוס' דבור ולא אדם הוא למעוטי נכרי הקנוי לישראל, וכתב עוד טעם לזה דלא ילפינן ממרים אלא בן ברית כמוה עיין שם, וכן כתב ב"ק בדף נ"ד. ובשבת דף צ"ד כתב שהרי אפשר בהוצאת המת שיהא בה צורך לגופה של מלאכה, כגון אותה שאמרו בירושלמי בעכו"ם שהוציא לכלבו, א"כ פסק כירושלמי שבת פרק המצניע שמת עכו"ם מותר בהנאה. ומצד התשובה של הרשב"א דאוסר כתב הגר"א שאין הכרח דפשיטא ליה לאיסור, וכן הביא הגר"א שם מהר"ן שבת שם ומרמב"ן בספר תוה"א שהביאו הירושלמי. וגם כיון שלא מצינו בגמ' דידן שחולק על הירושלמי יש לפסוק כירושלמי. וגם המל"מ בסוף הלכות אבל בסוף דבריו הביא שדין זה מבואר בירושלמי דשבת, דבשר עכו"ם מת מותר בהנאה, ונשאר בקושיא על הרשב"א בתשובה והריטב"א והרא"ה שהביא בשט"מ כתובות דף ס' שסברי דאסור. וגם מסיק להרמב"ם ולרש"י שמת עכו"ם מותר בהנאה. עוד הביא שם משו"ת ברדב"ז (הנ"ל) שכתב בפשיטות להתיר.

[ב]

להתלמד

עי' בשו"ת חתם סופר (יורה דעה סימן שלו) שדן האם מותר ללמוד רפואה, שהרי לומדים על מתים ומת אסור בהנאה. השואל הביא דברי הנוב"י (תנינא חי"ד סי' ר"י) שדן האם מותר לעשות ניתוח על מת כדי שידעו הרופאים איך לנהוג פעם הבא שיקרה מקרה כעין זה, והק' עליו שלכאורה הו"מ לאסור בפשיטות מטעם מת ישראל אסור בהנאה מן התורה, והוא איסור דאורייתא ממש. ותי' הח"ס שלפי הס"ד של השואל שהוא בנוב"י, הוה זה פקוח נפש שילמדו הרופאים ללמוד ממנו שורש המכה ההיא כדי שידעו להזהר ולהמציא תרופה בכיוצא בו, ואם כן אפילו יהיה שאסור בהנאה מ"מ הא מתרפאים באיסור הנאה. (אבל עדיין צ"ע למה לא הוזכר שם כלל, ועי' לקמן שהבאנו תוכן דבריו) וע"כ האריך הגאון זצ"ל שאין זה בכלל הצלת נפשות כיון שאין חולה לפנינו הצריך לזה, ושוב ממילא גם בלי טעם דאיסור הנאה אסור.

ולפ"ז כתב החת"ס שאם היה לפנינו חולה שיש לו מכה כיוצא בה ורוצים לנתח המת הלז לרפואתו של זה קרוב לודאי דמותר. (ויש להסתפק לפי"ז בזמן הזה שהתקשורת כ"כ מהיר, אם היה המציאות שמה שלומדים מיד מעבירים את זה לבתי חולים אחרים, שאינו מן הנמנע שיהיה באחד מהם חולה כזה, א"כ אולי יהיה מותר לעשות הניתוח. ועי' בספר משנת אברהם ח"ב סי' שמט).

ועי"ש שדן על ההיא עובדא במס' בכורות (מה,א) א"ר יהודה אמר שמואל מעשה בתלמידיו של ר' ישמעאל ששלקו זונה אחת שנתחייבה שריפה למלך, בדקו ומצאו בה מאתים וחמשים ושנים אמר להם שמא באשה בדקתם, שהוסיף לה הכתוב שני צירים ושני דלתות, וכתב דהאי שפחה עמלקית היתה דמותר הנאה, או אפי' שפחה כנענית של ישראל, ותליא בפי' הראשונים בכוונת תוס' (ב"ק י' ע"א סוף ד"ה שהשור).

ניוול המת

בעיקר הנידון של הנו"ב עי"ש שמביא שהיה וויכוח בעיר לונדון על זה, שהמתיר רצה ללמוד מחניטה שמצינו בתורה ביעקב ויוסף וחניטת מלכים במלכי ישראל, ואם כי זה היה לכבודם גם זה כבוד המת להיות ריוח והצלחה על ידו לצורך העולם. ועוד הביא ראיה מתשובת הרשב"א שהובא ביו"ד (סימן שס"ג סעיף ב' בהגה"ה) בראובן שצוה לבניו להוליכו למקום קברות אבותיו כו' שמותר ליתן סיד על הבשר למהר העיכול כו', הרי שמפני צורך שעה שצוה להוליכו לקברות אבותיו התיר הרשב"א לפנותו מקברו הראשון והתיר נתינת סיד עליו, ק"ו כאן שהוא קודם הקבורה.

והאוסר הביא ראיה ממס' ב"ב (דף קנ"ה ע"א) מעשה בבני ברק באחד שמכר בנכסי אביו ומת, ובאו בני משפחה וערערו לומר קטן היה בשעת מיתתו, ובאו ושאלו את רבי עקיבא מהו לבודקו, אמר להם אי אתם רשאים לנוולו, ועוד סימנין עשויין להשתנות לאחר מיתתו. והחכם המתיר השיב לו דשאני שם שבשביל ממון רצו לנוולו, ולכן אמר להם ר"ע שאינן רשאים, משא"כ כאן שהצורך הוא להצלת נפשות, כל זה הוא הויכוח שהיה שם בלונדון. ועי"ש שדחה הראיה משום דאמרינן התם אלא אי אמרת לקוחות קא מערערי, אמאי שתקי לימרו ליה אנן זוזי יהבינן ליה לינוול ולינוול, הרי לן שמותר לנוול המת בשביל פסידא דלקוחות.

עוד הוכיחו להיתר מההיא דמסכת חולין (דף יא עמוד ב) שהגמ' דנה מגלן דאזלינן בתר רובא, רב כהנא אמר אתיא מהורג את הנפש דאמר רחמנא קטליה, וליחוש דלמא טרפה הוה, אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא, וכי תימא דבדקינן ליה, הא קא מינוול, וכי **תימא משום איבוד נשמה דהאי נינווליה**, וניחוש שמא במקום סייף נקב הוה. הרי לן להדיא, שמותר.

אבל עי' בנו"ב שתמה על הגמ' דאיך קאמר משום איבוד נשמה דהאיך נינווליה, דאדרבה עי"י הניוול אנו רוצים להמית הרוצח, ואם לא ננוולנו ינצל הרוצח, דאמרינן טריפה הרג. אלא שפירוש הדברים הם כך דאם אתה אומר שלא התירה התורה לנוולו א"כ על כרחך צותה להמיתו בלי בדיקה ולא לחוש כלל לשמא טריפה הרג, יותר נכון לומר שהתורה צותה והצילו העדה לחוש שמא טריפה הרג ולא להרגו בלי בדיקה ולינוול, שאם התורה התירה לנוולו אין לנו לחוש לניוולו, הא חדא. ועוד דאי אמרינן שלעולם לא יהרג הרוצח בלי בדיקת הנהרג א"כ ניוול זה הוא לכבודו של הנרצח, וכל מה שהוא לכבודו אין בו משום ניוול.

וכמו שהבאנו לעיל הנודע ביהודה הסיק שאין היתר אלא ביש ספק סכנת נפשות לפנינו כגון חולה, וכן אפילו לענין ממון שם במס' ב"ב ההיזק לפנינו, אבל בנדון דידן אין כאן שום חולה הצריך לזה, רק שרוצים ללמוד חכמה זו אולי יזמן חולה שיהיה צריך לזה,

ודאי דלא דחינן משום חששא קלה זו שום איסור תורה, או אפילו איסור דרבנן, שאם אתה קורא לחששא זו ספק נפשות, א"כ יהיה כל מלאכת הרפואות שחיקת ובישול סמנים והכנת כלי איזמל להקזה מותר בשבת, שמא יזדמן היום או בלילה חולה שיהיה צורך לזה. וחלילה להתיר דבר זה, ואפילו רופאי האומות אינן עושים נסיון בחכמת הניתוח ע"י שום מת כי אם בהרוגים ע"פ משפט או במי שהסכים בעצמו בחייו לכך, ואם אנו ח"ו מקילים בדבר זה א"כ ינתחו כל המתים כדי ללמוד סידור אברים הפנימים ומהותן כדי שידעו לעשות רפואות להחיים.

שיטת הבנין ציון

הבנין ציון (שו"ת סימן קע – קעא) פסק שאפילו במקום פיקוח נפש ממש אסור לקחת אבר מן המת, עי"ש שנימוקו עפ"י בסוגיא שאסור להציל עצמו בממונו של חבירו, שלפי הרא"ש יצא שאינו מותר להציל עצמו בממון הזולת אא"כ דעתו לשלם וכאן שא"א להחזיר מה שלקח אסור, עי"ש דן בסברא זו באריכות. ובסוף כתב שאם הגאונים בעל נוב"י ובעל חתם סופר זצ"ל לא פסקו כן, אני אומר אלו שמעו הגאונים זצ"ל את טענותי וחלקו עלי, ודאי הייתי מבטל דעתי מפני דעתם, אבל אחר שהם לא נחתו לעיקר ראייתי ממה דאמרינן אסור להציל עצמו בממון חבירו כאשר כבר הזכרתי, לא נסגתי אחור והבוחר יבחר.

ברשות המת או המשפחה

אבל כותב החת"ס שמי שרוצה למכור עצמו בחיותו לרופאים שינתחוהו אחר מותו ללמוד ממנו הלכות הרופאים, זה איננו נכנס בגדר פקוח נפש כלל וכלל, דאם כן כל לימודי הרופאים ידחה שבת, וכיון שאין כאן פ"נ איכא משום איסור הנאה וגם משום ניוול, אם על ניוול של עצמו לא חס כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם, יעיין ברמב"ן פסוק כי קללת אלקים תלוי יראה שאיננו כהבנת החצונים.

ויש להסתפק האם הנו"ב חולק ע"ז, שהרי כתב שהגויים לא מנתחים אלא הרוגי מלכות או מי שנתן רשות משמע קצת דעוזר רשות של המת.

ועי' בשו"ת אגרות משה (יורה דעה חלק ג סימן קמ) שנשאל מר' משה שערער ז"ל (נשיא ומנהל אגודת ישראל באה"ב) בדבר שנשאל מוואשינגטאן מלשכת הנשיא (אפיס של הפרעזידענט) בדבר שמוש באברים של המת על פי צואתו לצורך רפואה.

פסק הגרמ"פ כי על פי דין התורה שקבלו חז"ל איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה שקבלנו מסיני, אין שום אדם בעלים על גופו לצוות שיעשו בגופו ואפילו רק באבר אחד מאבריו שום דבר אף לא לצורכי השגת ידיעה לעניני רפואה, וכל שכן שבניו וקרוביו אינם בעלים על זה, וגם בלא זה אסור בהנאה מגופו של אדם ואפילו מאבר אחד, אלא מחוייבין לקברו תיכף כשאפשר בו ביום בלא שום שינוי בגופו, ואסור לנתח את גופו ואף לא בחתך אחד, אלא צריך לקברו בשלימותו כמו שהיה ברגע שמת, ואף כשלא היה אפשר לקברו בו ביום אלא אחר איזה ימים או שנשלח לקברו במקום אחר צריך לקברו בשלימותו כמו שהיה כשמת.

אבל משו"ת הנו"ב משמע שהמת יכול לוותר על הניוול שלו, עי"ש.